

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૯૪૨૪/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લા સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

=====

પ્રિયકાંત મોકાલાલ કાપડિયા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી સમીર જે. દવે

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે સુશ્રી અસ્મિતા પટેલ, એ.જી.પી.

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ માટે શ્રી નિખિલેશ જે. શાહ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લા

તારીખ: ૧૬/૦૪/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની પિટિશન અરજદાર દ્વારા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૯, ૨૧ અને ૨૨૬ હેઠળ તેમજ ધ પ્રી-ક્વેશ્ચન એન્ડ પ્રી-નેટલ ડાયગ્નોસ્ટિક ટેકનિક્સ (પ્રોહિબિશન ઓફ સેક્સ સિલેક્શન) એક્ટ, ૧૯૮૪ (જે હવે પછી "પીએનડીટી એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની જોગવાઈ હેઠળ, પિટિશનના મેમોમાં

જાણાવેલા કારણોસર અન્ય બાબતો સાથે એવા પ્રકારની માંગવામાં આવેલ અરજો માટે દાખલ કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૨ - સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા એનેક્સર-સી માં સંયુક્ત રીતે મુકાયેલ તારીખ ૧૦.૧૦.૨૦૧૩ અને ૦૩.૧૨.૨૦૧૩ ના વાદગ્રસ્ત હુકમો તેમજ અપીલ નં. ૩/૨૦૦૪ માં એપેલેટ ઓથોરિટી દ્વારા તારીખ ૦૨.૦૬.૨૦૧૪ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ હુકમને રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવા માટે યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે.

૨. કેસની ટૂંકમાં હકીકતો નીચે મુજબ છે:-

૨.૧ અરજદાર વ્યવસાયે ડૉક્ટર છે અને અનુસ્નાતક ડિગ્રી ધરાવે છે. અરજદારનો એવો કેસ છે કે અરજદાર મેટરનિટી હોસ્પિટલ ચલાવે છે અને ગર્ભના યોગ્ય વિકાસની ખાતરી કરવા અને માતાના જીવનનું રક્ષણ કરવા માટે ગર્ભના સ્વાસ્થ્યની નિયમિત તપાસ અર્થે સોનોગ્રાફી મશીનનો ઉપયોગ કરે છે. અરજદારનો એવો કેસ છે કે અરજદારને સોનોગ્રાફી મશીન બદલવાની જરૂરિયાત ઊભી થઈ હતી અને તે મુજબ નવા કલર ડોપ્લર યુએસજી યુનિટ સાથે બદલ્યું હતું. તે બાબતે એનેક્સર-એ પર રજૂ કરેલ તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૧૧ ના પત્ર દ્વારા સામાવાળાને જાણ પાડ કરવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, સામાવાળાએ તારીખ ૦૫.૧૦.૨૦૧૩ ના રોજ અરજદારના ક્લિનિકની મુલાકાત લીધી હતી અને દર્દીનું યોગ્ય ડિકલેરેશન કરવામાં આવ્યું ન હોવાના કારણોસર, અનિયમિતતાઓ અને ક્ષતિઓ જણાઈ આવી હતી, જેના પરિણામે જમી મેમો આપવામાં આવ્યો

હતો અને તેથી, પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૩) હેઠળ અરજદારના લાયસન્સની નોંધણી સ્થગિત કરવામાં આવી હતી.

૨.૨ તેથી, અરજદારે સદર નિર્ણયને પડકારતી સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૧૬૧૫૯/૨૦૧૩ દાખલ કરી હતી, જો કે, વૈકલ્પિક ઉપાય હોવાના કારણે તે પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.

૨.૩ ત્યારબાદ અરજદારે અપીલ નં. ૩/૨૦૧૩ દાખલ કરી હતી, જે રદ કરવામાં આવી હતી.

૨.૪ તેથી, પિટિશનના મેમોમાં જણાવેલા કારણોસર વાદગ્રસ્ત હુકમોને પડકારતી હાલની પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે પીએનડીટી એક્ટ હેઠળ તપાસ અને જમી માટેની પ્રક્રિયાનું પાલન ન કરવું તેમજ પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ મનસ્વી અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ઉલ્લંઘન સમાન હોવાનો સમાવેશ થાય છે.

૩. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સમીર દવે, સામાવાળા નં. ૧ તરફથી વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી અસ્મિતા પટેલ અને સામાવાળા નં. ૨ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એન.જે. શાહને સાંભળવામાં આવ્યા.

૪. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દવેએ અગાઉ પસાર કરાયેલા હુકમ સાથેના કાગળો અને દસ્તાવેજો તથા આ અદાલતના જશિમના દિલીપ દેવડા વિરુદ્ધ સ્ટેટ એપ્રોપ્રિએટ ઓથોરિટી અન્ડર પીએનડીટી એક્ટ, ૨૦૧૪ (૧) જી.એલ.એચ.

૨૬૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે તે હાલના કેસની હકીકતોને સીધેસીધો લાગુ પડે છે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે આ જ બાબતમાં, સમકક્ષ બેંચે (કોરમ: એ.જે. દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તિ) તારીખ ૧૦.૦૪.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા અવલોકન પણ કર્યું હતું અને સ્થગિતી બાજુ પર રાખવામાં આવી હતી. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ સામાવાળા નં. ૨ - સત્તાધિકારી દ્વારા સત્તાના દુરુપયોગ દ્વારા પહોંચાડવામાં આવેલ સત્તામણી સિવાય બીજું કંઈ નથી.

૫. સામાવાળા નં. ૨ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે કાગળોનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે આ બાબતમાં સમકક્ષ બેંચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વચગાળાના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૮૪૧/૨૦૧૫ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને માનનીય ડિવિઝન બેંચે તારીખ ૨૧.૦૭.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા તે હુકમને રદબાતલ અને બાજુ પર રાખ્યો હતો અને ગુણદોષના આધારે કાયદા અનુસાર તેનો વિચાર કરવા માટે વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ મામલો રિમાન્ડ કર્યો હતો. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે હકીકતો અને સદર અધિનિયમની વૈધાનિક જોગવાઈના સંદર્ભમાં તેનો વિચાર કરવો જરૂરી છે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે એક બોગસ ગ્રાહક (ડેકોઈટ) મોકલવામાં આવ્યો હતો અને વિગતવાર જણાવ્યા મુજબ અનિયમિતતાઓ જણાઈ આવી હતી અને તેથી, જમી દ્વારા અને ત્યારપછી નોંધણી સ્થગિત કરીને પગલાં લેવામાં આવ્યા છે. તેમણે ક્ષતિ અંગેની પોતાની

રજૂઆતના સમર્થનમાં એપેલેટ ઓથોરિટી દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત હુકમનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠ દ્વારા સુઓ મોટો વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૦૯ (૧) જી.એલ.આર. ૬૪ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના ચુકાદામાં આવી ભૂલ અને ક્ષતિના કિસ્સામાં સત્તાધિકારીને સત્તા આપવામાં આવી છે અને આ માત્ર ભૂલ નથી તે સાબિત કરવાનો બોજો સંબંધિત ડૉક્ટર પર રહેલો છે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે સોગંદનામા પરના પ્રત્યુત્તરનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને સોગંદનામા પરના પ્રત્યુત્તરના પેરા નં. ૬ પર ભાર મૂક્યો હતો, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“૬. વૈધાનિક જોગવાઈ નિર્દિષ્ટ કરીને આવી નોટિસની જરૂરિયાત સ્થાપિત કરવાનું કામ અરજદારનું છે. જો તે ફોજદારી ફરિયાદ માટે ન હોય, તો આવી નોટિસની કોઈ જરૂર નથી કારણ કે જવાબ આપનાર સામાવાળાએ કલમ ૨૦(૩) હેઠળ પ્રદત્ત સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો છે. ગુજરાતની માનનીય વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયના સંદર્ભમાં ક્ષતિઓ/અચોક્કસાઈ એ પ્રક્રિયાગત ભૂલ છે તેવી દલીલ ટકી શકે તેમ નથી. જો કે અરજદારે પીએનડીટી નિયમોના નિયમ - ૧૨ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં ન લેવા અંગે તકરાર ઉપસ્થિત કરી છે, પરંતુ તેની કોઈ વિગત આપવામાં આવી નથી અને તેથી જ્યારે તેની વિગતવાર સ્પષ્ટતા કરવામાં આવશે ત્યારે તેની યોગ્ય કાળજી લેવામાં આવશે.”

૬. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૩) નો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે કાનૂન દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી છે અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, તેને ભૂલભરેલું કહી શકાય નહીં. તેમણે ફરીથી વડી અદાલતની માનનીય પૂર્ણ પીઠના **સુઓ મોટો વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (ઉપર મુજબ)** ના કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો હતો.

૭. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે સદર નિયમોનો પણ સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે પીએનડીટી એક્ટ અને તે હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમોની જોગવાઈઓના ઉદ્ધંધનમાં પરિણમે તેવી ક્ષતિઓ અને ખામીઓ રહેલી છે અને તેથી, હાલની પિટિશન ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પીએનડીટી એક્ટ વિશાળ જાહેર હિતમાં ઘડવામાં આવ્યો છે અને તેથી, હાલની પિટિશન ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં.

૮. પ્રત્યુત્તરમાં અરજદાર તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે માનનીય પૂર્ણ પીઠનો ચુકાદો ફોજદારી કાર્યવાહીના સંબંધમાં છે અને પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ની જોગવાઈ અંગે હાલની પિટિશનમાં સમાવિષ્ટ મુદ્દાનો તેમાં કોઈ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો નથી. તેમણે આ અદાલતના **જશિમના દિલીપ દેવડા (ઉપર મુજબ)** ના કેસના ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો પર ભાર મૂક્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે સ્વીકૃતપણે જ્યારે કોઈ નોટિસ કે તક આપવામાં આવી નથી અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ઉદ્ધંધનમાં હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, ત્યારે વાદગ્રસ્ત હુકમો રદબાતલ અને બાજુ પર

રાખવાને પાત્ર છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સુનાવણીની તક માંગવામાં આવી હતી, જે આપવામાં આવી ન હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે માનનીય ડિવિઝન બેંચના હુકમનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, જેણે માત્ર વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ મામલો પરત મોકલ્યો હતો. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ની વૈધાનિક જોગવાઈના સંદર્ભમાં તેની તપાસ કરવામાં આવે.

૯. આ સામસામેની દલીલોને ધ્યાને લેતાં, હાલની પિટિશન વિચારણાને પાત્ર છે કે કેમ તે ધ્યાને લેવું જરૂરી છે.

૧૦. પીએનડીટી એક્ટની જોગવાઈ જાહેર હિતમાં ચોક્કસ હેતુ સાથે ઘડવામાં આવી છે. જો કે, એ જણાવવું જરૂરી છે કે અરજદાર ઘણા વર્ષોથી પ્રેક્ટિસ કરતા ડૉક્ટર છે અને તેમણે ખાસ કરીને ફોર્મ - એફ માં અપૂર્ણ માહિતી અથવા અપૂર્ણ વિગતોની ક્ષતિ અંગે ખુલાસો કર્યો છે. ક્ષતિ અંગેના વાંકને પ્રથમ દ્રષ્ટિએ સ્વીકારી લેવામાં આવે તો પણ, પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ યોગ્ય છે કે કેમ તે મૂળભૂત પ્રશ્ન વિચારવો જરૂરી છે. પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ની જોગવાઈ “નોંધણી રદ કરવી અથવા સ્થગિત કરવી” પૂરી પાડે છે.

૧૧. વળી, પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૨) આવા જેનેટિક કાઉન્સેલિંગ સેન્ટરને સાંભળવાની વાજબી તક આપવાનો ઉદ્દેશ કરે છે. વધુમાં, કલમ ૨૦ ના પેટા-કલમ (૩) ની જોગવાઈ પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ના આ પેટા-કલમ

(૩) માં જણાવ્યા મુજબની જરૂરિયાતો પૂર્ણ કરવાને આધીન રહીને નોટિસ જારી કર્યા વિના આવા જેનેટિક કાઉન્સેલિંગ સેન્ટર અથવા લેબોરેટરીની નોંધણી સ્થગિત કરવાની સત્તા આપે છે. પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ના પેટા-કલમ (૩) ની જોગવાઈ સક્ષમ સત્તાધિકારી પર અભિપ્રાય રચવા અને લેખિતમાં કારણો નોંધવાની ફરજ પાડે છે કે નોટિસ જારી કર્યા વિના આવા લાયસન્સને સ્થગિત કરવું જાહેર હિતમાં આવશ્યક અથવા હિતાવહ છે. તેથી, સત્તાનો આવો ઉપયોગ કરવાના હેતુ માટે સત્તાધિકારી પર બંધનકર્તા શરતનું પાલન થવાને આધીન જ સત્તાનો ઉપયોગ થઈ શકે છે. તેથી, આપેલ સંજોગોમાં સત્તાઓ અનામત રાખવામાં આવી છે પરંતુ ધારાસભાએ સત્તાધિકારી પર જરૂરી આવશ્યકતા અથવા માપદંડો પૂર્ણ કરવાની ફરજ પાડી છે, જેમ કે જાહેર હિતમાં આવા અધિકારોનો ઉપયોગ નોટિસ જારી કર્યા વિના કરવો જરૂરી છે તેવા અભિપ્રાયની રચના સાથે જાહેર હિતમાં કારણોની નોંધણી કરવી. આમ, કલમ ૨૦(૩) ની જોગવાઈ એ પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૧) અને ૨૦(૨) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી સામાન્ય પ્રક્રિયામાંથી બનાવવામાં આવેલ એક અપવાદ છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૧) અને ૨૦(૨) હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું આવશ્યક છે. જો કે, શરતો પૂર્ણ થવાને આધીન રહીને કોઈ ચોક્કસ કેસમાં નોટિસ જારી કર્યા વિના આગળ વધવા માટે સત્તાધિકારીને પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૩) દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી છે. જે ભાષામાં જોગવાઈ ઘડવામાં આવી છે, તેનો મૂળભૂત હેતુ કુદરતી ન્યાયના નિયમોના પાલનમાં ખુલાસા માટેની તક પૂરી પાડવાનો છે. આવો જ અભિપ્રાય આ અદાલત દ્વારા

જશ્મિના દિલીપ દેવડા (ઉપર મુજબ) ના કેસના ચુકાદામાં વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે અને અપનાવવામાં આવ્યો છે. તેમ છતાં, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે દલીલો વખતે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે કલમની ભાષા કોઈ નોટિસ આપવાની જોગવાઈ કરતી નથી, જે સત્તાધિકારી વતી ઉપસ્થિત રહેલા એડવોકેટ માટે અહંકારી અને તિરસ્કારપૂર્ણ વલણ સમાન છે. કોઈપણ સંજોગોમાં, એ સુસ્થાપિત છે કે જો કાનૂન અથવા સદર નિયમોની જોગવાઈમાં કુદરતી ન્યાયના નિયમોના પાલનમાં સુનાવણીની તક માટે સ્પષ્ટ જોગવાઈ ન કરવામાં આવી હોય તો પણ, તેને તેમાં ગર્ભિત રીતે વાંચવી જરૂરી છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો પગલાંથી વ્યક્તિના અધિકાર પર પ્રતિકૂળ અસર થવાની સંભાવના હોય, તો કુદરતી ન્યાયના નિયમોના લઘુત્તમ પાલન તરીકે નોટિસ આપવી જરૂરી છે. આમ, વૈધાનિક જોગવાઈ અથવા સદર નિયમની ભાષા જે સદર અધિનિયમના અંતર્ગત હેતુ અથવા ઉદ્દેશ્યને પ્રતિબિંબિત કરે છે તે એક બાબત છે પરંતુ અમલીકરણના હેતુ માટે જ્યારે કાનૂને પોતે જ માપદંડોની પરિપૂર્ણતા માટે જોગવાઈ કરી હોય, ત્યારે તેને અવગણી શકાય નહીં. વૈધાનિક જોગવાઈનું પાલન અને તેમાં પૂરા પાડવામાં આવેલા માપદંડોની પરિપૂર્ણતા પોતે જ કુદરતી ન્યાયના નિયમો અને ન્યાયી વર્તણૂક (ફેર પ્લે) ના પાલનની કાળજી લેશે. ધારાસભાએ વ્યક્તિના અધિકાર અને સત્તાધિકારીના અધિકાર વચ્ચે સંતુલન જાળવવા માટે રક્ષણાત્મક જોગવાઈ પૂરી પાડી છે, જે કોઈપણ પ્રકારના દુરુપયોગ અથવા સત્તાના મનસ્વી ઉપયોગ સામે રક્ષણ પૂરું પાડશે. વધુમાં, આવી નોટિસનો ઉદ્દેશ્ય સંબંધિત વ્યક્તિને પોતાનો કેસ રજૂ કરવાની તક આપવાનો છે. માનનીય સર્વોચ્ચ

અદાલતે ફેર પ્લેની વિભાવના વિકસાવતા સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિરુદ્ધ બીણાપાણી દેઈ, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૨૬૯ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના ચુકાદાથી લઈને ત્યારબાદના ઓલ્ગા તેલિસ વિરુદ્ધ બોમ્બે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, (૧૯૮૫) ૩ એસ.સી.સી. ૫૪૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના ચુકાદામાં પણ આ અવલોકનો કર્યા છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે કમિશનર દ્વારા નોટિસ વિના અનધિકૃત બાંધકામ દૂર કરવા અંગેની વૈધાનિક જોગવાઈ હોવા છતાં, અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે તે માત્ર એક સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈ હતી અને બાંધકામ તોડી પાડતા પહેલા નોટિસ ન આપવાનો કોઈ આદેશ નહોતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ કરવાનો હતો. તેથી એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આખરી કસોટી એ છે - પૂર્વગ્રહની કસોટી અથવા ન્યાયી સુનાવણીની કસોટી. આખરી વિશ્લેષણમાં, ભલે કોઈ જડબેસલાક ફોર્મ્યુલા ન હોઈ શકે, તેમ છતાં અદાલતોએ વારંવાર અવલોકન કર્યું છે કે જ્યારે પ્રતિકૂળ અસર થવાની સંભાવના હોય, ત્યારે સુનાવણીની તક પૂરી પાડવી જ જોઈએ કારણ કે ફેર પ્લેની વિભાવના આવી તકની માંગ કરે છે. ત્યારબાદના શ્રીલેખા વિદ્યાર્થી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી., (૧૯૮૪) ૩ એસ.સી.સી. ૪૬૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસના ચુકાદામાં આ જ મતનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં પરિપત્રનો સંદર્ભ આપીને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો કે તેમાં “કોઈપણ કારણ દર્શાવ્યા વિના” સમાપ્તિ માટેની જોગવાઈ હતી, છતાં કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવું જરૂરી હતું.

૧૨. તેથી, એ સુસ્થાપિત છે કે સદર અધિનિયમના લખાણને સંદર્ભ સાથે વાંચવું પડશે. વળી એ પણ સર્વસ્વીકૃત છે કે ભાષાના અક્ષરશઃ અને ભાવાર્થને ધ્યાનમાં લેવા પડશે. તેથી નોંધણી સ્થગિત અથવા રદ કરવા તરફ આગળ વધતાં પહેલાં જેનેટિક કાઉન્સેલિંગ સેન્ટરને કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરવાની કલમ ૨૦(૧) ની વૈધાનિક જોગવાઈ હોવા છતાં, પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૨) સાંભળવાની વાજબી તક આપવાનો ઉદ્દેશ કરે છે. પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૩) પર અનુકૂળતા મુજબ ભાર મૂકીને રજૂઆતો કરવામાં આવી છે. આ આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરવાના હેતુ માટે સત્તાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવતા અનુકૂળ અર્થઘટનને દર્શાવે છે. એ સર્વસ્વીકૃત છે કે કાનૂન અથવા કલમની જોગવાઈને સમગ્રપણે વાંચવી જોઈએ. તેથી જ્યારે પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ની જોગવાઈને સમગ્રપણે વાંચવામાં આવે, ત્યારે સ્પષ્ટ થાય છે કે પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦(૩) ની જોગવાઈ અપવાદરૂપે કોઈ આપેલ કેસમાં જાહેર હિતમાં નોટિસ વિના આગળ વધવા માટે સત્તાધિકારીને વિકલ્પ અથવા વિવેકાધિકાર આપે છે. જો કે ફરીથી તેના માટે, સત્તાધિકારી પર જાહેર હિતમાં તેમાં કારણો નોંધીને અભિપ્રાય રચવાનું બંધન રહેલું છે.

૧૩. આમ ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, સદર અધિનિયમના ઉદ્દેશ્ય અને હેતુ અથવા જાહેર હિતને ધ્યાનમાં રાખતી વખતે, પીએનડીટી એક્ટની જોગવાઈનું પાલન, જેમાં પોતે જ નોટિસ માટેની જોગવાઈ અને કોઈ ચોક્કસ કિસ્સામાં નોટિસ આપવાનું ટાળવા માટે કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત કરવામાં આવી છે, તે આવી

વૈધાનિક જોગવાઈ કરતી વખતે ધારાસભાના આશયનું સૂચક છે. તેથી એક તરફ, જ્યારે અનિષ્ટને ડામવા માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, ત્યારે બીજી તરફ, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ સાથે વંચાતા અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(જી) હેઠળ અરજદાર જેવી વ્યક્તિના અધિકારને પણ સંતુલિત કરવો જરૂરી છે. જે વ્યક્તિએ વૈધાનિક જોગવાઈ અથવા સદર નિયમોનો ભંગ કર્યો હોવાનું કહેવાય છે, તે તેના આજીવિકાના સ્ત્રોતથી વંચિત થઈ જશે અને તે જ સમયે, તેની પ્રતિષ્ઠાને અસર થઈ શકે છે અને તેથી, રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે રીતે કુદરતી ન્યાયના નિયમોના લઘુત્તમ પાલનને અવગણી શકાય નહીં. એ ઉદ્દેશ કરવો અસ્થાને નહીં ગણાય કે કોઈ ચોક્કસ કેસમાં, જ્યાં કાનૂન અથવા સદર નિયમો પોતે વ્યક્તિ વિરુદ્ધ ધારણા માટે જોગવાઈ કરે છે, તો પણ કુદરતી ન્યાયના નિયમોની આવશ્યકતાને અવગણવામાં આવતી નથી. તેથી, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહ દ્વારા પીએનડીટી એક્ટની કલમ ૨૦ ની સમગ્ર યોજનાના સંદર્ભ વિના કરવામાં આવેલી રજૂઆતો તથ્યહીન છે.

૧૪. વાદગ્રસ્ત હુકમો પરથી જોઈ શકાય છે તેમ, પીએનડીટી એક્ટની જોગવાઈની આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરવામાં આવી નથી. તેથી, હાલની પિટિશન મંજૂર કરવાને પાત્ર છે.

૧૫. સંજોગો અનુસાર, હાલની પિટિશન પેરા નં. ૧૫[બી] ના સંદર્ભમાં મંજૂર કરવામાં આવે છે. સામાવાળા નં. ૨ - સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા એનેક્ષર-સી માં સામૂહિક રીતે મુકાયેલ તારીખ ૧૦.૧૦.૨૦૧૩ અને ૦૩.૧૨.૨૦૧૩ ના

વાદગ્રસ્ત હુકમો તેમજ અપીલ નં. ૩/૨૦૦૪ માં એપેલેટ ઓથોરિટી દ્વારા તારીખ ૦૨.૦૬.૨૦૧૪ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ આથી રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. નિયમ આખરી કરવામાં આવે છે.

૧૬. જો કે ભવિષ્ય માટે માહિતી અને યોગ્ય પગલાં અર્થે આ હુકમની નકલ વિદ્વાન એડવોકેટ જનરલને મોકલી શકાય છે.

સહી/-

(રાજેશ એચ. શુક્લા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.